

Handläggare
Susanne Rydberg Lif
Telefon: 08-50805097**Till**
Hässelby-Vällingby
stadsdelsnämnd
2025-10-23

Handlingsplan för romsk inkludering 2030

Remiss från kommunstyrelsen Dnr KS 2025/809

Förvaltningens förslag till beslut

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens yttrande över remissen och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Handlingsplan för romsk inkludering 2030 ersätter Stockholms stads övergripande strategi för romsk inkludering från 2018 och är kopplad till Stockholm stads program för de mänskliga rättigheterna, MR-programmet. Handlingsplanens övergripande mål är att staden ska säkerställa romers lika tillgång till de mänskliga rättigheterna genom att motverka antiziganism och främja romsk inkludering. Förvaltningen anser att handlingsplanen på ett tydligt sätt beskriver resultatmål inom de olika fokusområdena och ger exempel på insatser och aktiviteter för förflyttningar i riktning mot stadens övergripande effektmål.

Bakgrund

År 2012 beslutade regeringen om en samordnad och långsiktig tjugoårig strategi för romsk inkludering 2012–2032 med det övergripande målet att *Den rom som fyller 20 år 2032 ska ha likvärdiga möjligheter i livet som den som är icke-rom*. Den tjugoåriga strategin ska ses som en förstärkning av minoritetspolitiken som gäller för de fem nationella minoriteterna. Regeringens strategi konstaterar även att kommuner har en central roll i arbetet med att främja romsk inkludering. Stockholms stad beslutade 2018 om en stadsövergripande strategi för romsk inkludering som har sin utgångspunkt i den nationella strategin. Den har varit vägledande för stadens arbete för romsk inkludering.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning
Stadsdelsdirektörens stabHässelby torg 20-22
Box 3424
16564 Hässelby
Växel 08-50804000
Fax 08-508 04 099
hasselby-vallingby@stockholm.se
www.stockholm.se/hasselby-vallingby

Ärendet

De mänskliga rättigheterna omfattar alla, alltid och överallt. Alla nämnder och bolagsstyrelser har ansvar för att säkerställa de mänskliga rättigheterna i sina verksamheter och arbetet ska vara systematiskt och sammanhållet. Stockholm stads program för de

mänskliga rättigheterna, MR-programmet, ger vägledning i arbetet. De mänskliga rättigheterna är odelbara och ingen rättighet är viktigare än någon annan.

Handlingsplanen för romsk inkludering ersätter Stockholms stads övergripande strategi för romsk inkludering från 2018 och är kopplad till Stockholm stads program för de mänskliga rättigheterna, MR programmet. Handlingsplan för romsk inkludering 2030 är en av sex handlingsplaner som tillhör MR programmet. Handlingsplanen syftar till att stärka stadens arbete för romsk inkludering och riktar sig mot samtliga nämnder och bolagsstyrelser.

Handlingsplanen bygger vidare på erhållen kunskap och insatser som genomförts och förstärker arbetet med mål som ska bidra till stadens arbete med att motverka antiziganism och främja romsk inkludering. Fokus för handlingsplanen är framför allt arbete mot diskriminering av romer och insatser för de romer som befinner sig i ett socialt och ekonomiskt utanförskap. Handlingsplanen tar sin utgångspunkt i den svenska strategin såväl som EU-kommissionens strategiska ramverk för romsk inkludering. Romer är även en av Sveriges fem erkända nationella minoriteter. Handlingsplanen för romsk inkludering överlappar delvis handlingsplanen mot rasism, som båda tar upp åtgärder mot antiziganism.

Handlingsplanens övergripande mål är:

- Staden säkerställer romers lika tillgång till de mänskliga rättigheterna genom att motverka antiziganism och främja romsk inkludering.

Handlingsplanen utgår från MR-programmets tre fokusområden. Dessa utgör tillsammans grundläggande förutsättningar för att staden ska kunna bidra till jämlika levnadsvillkor för alla stockholmare och säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i stadens verksamheter. De tre fokusområdena är:

- Kunskap och information.
- Välfärd och service.
- Delaktighet och inflytande.

Till varje fokusområde hör ett antal mål uppdelade i effektmål och resultatmål. Effektmålen beskriver den övergripande och långsiktiga förändring som eftersträvas. Resultatmålen är direkta förändring som ska genomföras i stadens verksamheter. Målen avser att skapa en tydlig styrning och samtidigt en flexibilitet för nämnder och bolagsstyrelser att utifrån sina verksamhetsområden

själva ta fram aktiviteter för att uppnå målen. Förskolenämnden, socialnämnden och äldre- och barnnämnden har ett särskilt ansvar att stödja och samordna stadsdelsnämndernas arbete med målen inom sina respektive verksamhetsområden.

En central metod för genomförandet är att utveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt som hjälper verksamheten att fokusera på individer och grupper som riskerar att inte få sina rättigheter tillgodosedda och som riskerar att lämnas utanför enligt principen i Agenda 2030. Kommunstyrelsen ansvarar för övergripande samordning, stöd och uppföljning i implementeringen av handlingsplanen.

Samtliga stadsdelsnämnder ska ha en kontaktperson gentemot kommunstyrelsen för arbetet med romsk inkludering. I kontaktpersonens uppdrag ingår att vid behov bistå kommunstyrelsen med information om nämndens arbete med romsk inkludering.

Kunskap och information

Stadens alla verksamheter behöver ha grundläggande kunskap om nationella minoriteters rättigheter, vilket innefattar kunskap om romsk inkludering. Vissa verksamheter kan enligt programmet därutöver behöva olika former av fördjupad kunskap, beroende på verksamhetens uppdrag och målgrupp. Staden ska också informera om de rättigheter som stockholmarna har samt om hur staden arbetar för att säkerställa dessa.

Stadens effektmål gällande kunskap och information är:

- Stadens medarbetare bemöter romer respektfullt och anpassat efter individens behov.
- Staden når romer med information om deras rättigheter och om stadens utbud av välfärd och service.

Resultatmålen för stadsdelsnämnderna är:

- Stadens medarbetare har goda kunskaper om romers levnadsvillkor och utsatthet för antiziganism och hur detta kan samspela med andra diskrimineringsgrunder.
- Staden medarbetare har goda kunskaper om romers rättigheter som nationell minoritet och vad det innebär för verksamheternas skyldigheter.
- Stadens verksamheter arbetar uppsökande för att nå målgruppen med information om deras rättigheter samt med stöd och vägledning om stadens verksamheter.

Antiziganism har i rapporter pekats ut som ett stort hinder för romer att få sina rättigheter tillgodosedda. Flera rapporter, bland annat från Socialstyrelsen, barnombudsmannen och Länsstyrelsen i Stockholm, lyfter vikten av kunskapshöjande insatser, bland annat riktat mot lärare och socialtjänsten. Flera företrädare för romer har i samråd och i dialog med staden lyft behovet av kunskapshöjande insatser riktade mot stadens medarbetare för att öka kunskapen om antiziganism och minoritetsstress samt möjliggöra en ökad förståelse för romers situation och ett likvärdigt bemötande. Staden ser fortsatt stora behov av insatser för att säkerställa goda kunskaper om romers levnadsvillkor och ett jämlikt bemötande bland stadens medarbetare. Detsamma gäller för insatser för att sprida korrekt information till romer om deras rättigheter och vägledning om hur man kan ta del av stadens välfärd och service.

Välfärd och service

Genom att anpassa verksamheterna efter målgruppens behov kan arbetet för romsk inkludering stärkas och staden säkerställa ett likvärdigt och respektfullt bemötande av alla stockholmare. Rapporter visar att romer erfar antiziganism och diskriminering i vardagen och i livets olika områden så som i skolan, på arbetsplatsen, i affärer, i kontakter med myndigheter. Diskriminering, antiziganism och dess konsekvenser leder till negativa följder som låg tillit till offentliga verksamheter och upplevelser av otrygghet kopplad till sin identitet som rom.

Många väljer därför att dölja sin romska identitet. En fördjupad studie av Folkhälsomyndigheten 2015, om romska flickors och kvinnors livssituation och hälsa, visar även att romska kvinnor och flickor oftare blir utsatta för våld eller hot om våld, har sämre förankring i samhället och mer ohälsosamma levnadsvanor, jämfört med befolkningen i stort. Marginalisering och utanförskap kan öka risken för våldshandlingar och det kan vara svårare att söka hjälp, lita på myndigheter eller få adekvat hjälp och information.

För att motverka diskriminering och ojämlikhet behövs kunskap och arbetssätt för att få syn på skadliga normer, både i samhället och i stadens verksamheter. Ett normkritiskt perspektiv fokuserar på normer och maktstrukturer som gör att vissa personer uppfattas som ”avvikande” och andra som ”normala” och vilka konsekvenser denna obalans bidrar till. När normer skapas, tolkas, omformuleras och förstärks utifrån föreställningar och beteenden påverkar det oss själva och personer vi möter.

Staden behöver säkerställa att de mänskliga rättigheterna respekteras både i verksamhet som drivs i stadens egen regi och i upphandlade verksamheter.

Stadens effektmål gällande välfärd och service är:

- Staden säkerställer romers lika tillgång till förskola, skola, idrott, kultur och fritid, socialtjänst, äldreomsorg, bostad och arbetsmarknadsinsatser som övriga stockholmare.
- Verksamheter och offentliga miljöer i staden är trygga för romer.

Resultatmålen för stadsdelsnämnderna är:

- Stadens verksamheter identifierar och vidtar åtgärder mot eventuella normer och arbetssätt i verksamheten som riskerar att exkludera romer.
- Stadens verksamheter undersöker behov av, utvecklar och utvärderar målgruppsanpassade arbetssätt.
- Stadens verksamheter har långsiktiga samarbeten med det romska civilsamhället kring åtgärder som bidrar till romers lika tillgång till välfärd och service samt genomför insatser som underlättar för det romska civilsamhället att söka olika former av föreningsstöd.
- Stadens verksamheter undersöker och vidtar åtgärder utifrån vad som skapar trygghet för romer i stadens verksamheter och offentliga miljöer.
- Stadens verksamheter utvecklar mötesplatser för romer.
- Stadens verksamheter synliggör – både fysiskt och digitalt – kunskap och förståelse för romers behov och utsatthet.

Delaktighet och inflytande

I Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna framgår att stadens verksamheter ska erbjuda stockholmare möjlighet till delaktighet och inflytande. De nationella minoriteterna, inklusive romer, rätt till delaktighet och inflytande är fastställd i flera lagar och förordningar och staden har en skyldighet att ge romer möjlighet till delaktighet och inflytande i frågor som berör dem och så långt som möjligt samråda med romer i sådana frågor.

Delaktighet och inflytande är även ett bra verktyg för att skapa tillit och förtroende och ger stadens verksamheter en möjlighet att öka sin förståelse för romers situation och inkludera deras kunskap och erfarenheter i utvecklingsarbetet.

Stadens effektmål gällande delaktighet och inflytande är:

- Romer har delaktighet och inflytande i frågor som berör dem.
- Verksamheter som möter invånare har god kunskap om romers upplevelser av stadens välfärd och service.

Stadens sammanhållna struktur för delaktighet och inflytande för arbetet med de nationella minoriteternas, inklusive romers, delaktighet och inflytande finns att tillgå i handlingsplanen för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter. Samråd kan till exempel vara aktuella i samband med projekt eller utredningar som syftar till att främja minoriteternas tillgång till sina rättigheter, språk eller kultur, eller inför inrättande eller avvecklande av verksamheter med minoritetsinriktning. Inhämtning av erfarenheter från individer som nyttjar verksamheter som berör nationella minoriteter ska ses som ett möjligt komplement till strukturerade samråd. Flera av stadens facknämnder som exempelvis utbildningsnämnden och socialnämnden ansvarar för att regelbundet arrangera öppna samråd för att möjliggöra inflytande i stadens arbete med romsk inkludering inom nämndernas respektive sakområden.

Uppföljning

Stockholms stads arbete med handlingsplanen ska utgå från ordinarie processer samt från kunskap om stockholmarnas levnadsvillkor och tillgång till de mänskliga rättigheterna. Arbetet är tvärsektoriellt och har betydelse för samtliga verksamhetsområdesmål i stadens budget. Nämnder ska i samband med ordinarie uppföljningsprocesser synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med romsk inkludering.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom stadsdelsdirektörens stab.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att handlingsplanen på ett tydligt sätt beskriver resultatmål inom de olika fokusområdena och ger exempel på insatser och aktiviteter för förflyttningar i riktning mot stadens övergripande effektmål. Det är även positivt att insatser och aktiviteter kan kopplas till flera verksamhetsområdesmål i stadens budget.

I handlingsplanen beskrivs att en central metod för att genomföra arbetet med att säkerställa romsk inkludering är att utveckla ett rättighetsbaserat arbetssätt. På stadens intranät finns länsstyrelsernas metodstöd för ett rättighetsbaserat arbetssätt. Metodstödet är väl genomarbetat och beskriver bland annat de tre grundprinciperna och tillämpningen av arbetssätt men utgår till stora delar från länsstyrelsernas organisation och uppdrag. Förvaltningen anser att det vore bra med ett för staden gemensamt metodstöd för det rättighetsbaserade arbetssättet. Det skulle även

underlätta implementeringen av handlingsplanerna som hör till stadens MR-program.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Bilagor

1. Handlingsplan för romsk inkludering 2030, kommunstyrelsen.
2. Remissbrev, kommunstyrelsen, 2025-08-29.
3. Tjänsteutlåtande, kommunstyrelsen, 2025-06-27.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2025-09-29